

MemoriiJurnale

Ion Ioanid s-a născut în 1926, la 28 martie, la moșia tatălui său din comuna Ilovăț, județul Mehedinți. Tot acolo, în casa părintească, a fost botezat de preotul din sat. Naș l-a avut pe Octavian Goga, căruia tatăl lui, Tilică Ioanid, i-a fost „prieten nedespărțit de-a lungul întregii vieți atât de agitate a generației lor, de la înfăptuirea României Mari și în perioada dintre cele două războaie mondiale“.

Ion Ioanid a urmat cele patru clase primare la școala din satul natal. Liceul l-a făcut la București: primele șase clase la Colegiul Național „Sf. Sava“ și ultimele două la Liceul „Spiru Haret“. Bacalaureatul și l-a luat în 1944, împreună cu absolvenții liceelor din Turnu Severin, în localul școlii din comuna Șișești, comună în care, din cauza bombardamentelor anglo-americane, se aflau refugiați și profesori, și candidați.

În toamna aceluiași an, din cauza invaziei sovietice, ajungând cu întârziere în București, a pierdut termenul de înscriere la facultate. În 1945, a intrat la Facultatea de Drept, dar în anul III a fost exmatriculat din cauza „originii sociale nesănătoase“.

Arestat în 1949, a fost eliberat după numai câteva zile, pentru ca în 1952 să fie din nou arestat, judecat și condamnat, pentru „înaltă trădare“, la 20 de ani muncă silnică.

A fost eliberat după 12 ani, în 1964, în urma decretului nr. 411 de grațiere a deținuților politici.

În 1969 a plecat în străinătate; în R.F. Germania i s-a acordat azil politic, statut de care s-a bucurat pînă la moartea sa. Stabilit la München, a lucrat în primul an ca muncitor necalificat. După aceea, timp de douăzeci de ani, pînă la pensionare, a fost crainic la secția română a postului Radio Europa Liberă. A murit pe 12 octombrie 2003, la München, unde a și fost înmormîntat alături de soția sa, Nora Ioanid.

ION IOANID

ÎNCHISOAREA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE

VOLUMUL III
1959–1968

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Ana Barbu
Coperta: Ioana Nedelcu

Tipărit la Proeditură și Tipografie

© HUMANITAS, 1999, 2000, 2002, 2013

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IOANID, ION

Închisoarea noastră cea de toate zilele / Ion Ioanid. –

Ed. a 3-a, rev. – București: Humanitas, 2013

3 vol.

ISBN 978-973-50-4203-5

Vol. 3: 1959–1968. – Index. – ISBN 978-973-50-4206-6

343.8(498)(0:82-94)

821.135.1-94

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online : www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail : vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice : 0372 743 382 / 0723 684 194

PITEȘTI, 1959. ÎN CAMERA MARE DE LA PARTER

În vara aceea s-a produs iarăși o modificare în concepția biroului politic privitor la repartizarea deținuților în celule. Într-o vreme, la sosirea mea în Pitești, se urmărise o separare a noastră pe celule în funcție de anii de condamnare. În ultimele luni, selecționarea deținuților în celule se făcuse după criterii mai puțin clare pentru noi. În câteva celule fuseseră concentrați toți preoții greco-catolici și romano-catolici, în altele, foștii ofițeri, colonei și generali, dar erau și celule cu deținuți care nu aveau nimic în comun unii cu alții. În toată această perioadă, am beneficiat de privilegiul de a locui într-una din primele trei celule din capătul secției, destinate deținuților considerați de biroul politic elemente nedisciplinate și recalitrante, necesitând o supraveghere specială. În acea formație am stat o vreme neobișnuit de lungă, fără ca între timp în închisoare să se mai producă mutări pe scară mare. Scadența pentru ieșirea din stagnare și o nouă repartizare a locatarilor penitenciarului a survenit la scurt timp după ultima vizită a mamei la cișmea.

Într-o bună zi, de la un capăt la altul al celularului, toți deținuții au fost anunțați să-și strângă bagajul în pătură și să aștepte, pregătiți, la ușa celulei. Apoi, sub supravegherea ofițerului politic Lupu, a urmat o pritoceală generală a deținuților dintr-o celulă într-alta și de la un etaj la altul, care a durat aproape jumătate de zi. Și, tocmai ca după un puternic cutremur, căruia îi mai urmează, o vreme, o serie de zguduituri mai mici, înainte ca pământul să-și regăsească liniștea, și după această mare perturbare în viața deținuților, produsă de schimbarea componenței tuturor celulelor, timp de câteva luni au mai continuat să se producă, sporadic, mutări individuale. Păreau să fie corecturi aduse mai târziu de ofițerul politic acelei operații de mare anvergură, care răvășise conținutul tuturor celulelor. Criteriilor, conform cărora politrucul proceda la aceste mutări, nu le-am putut da de rost. Oricum, pentru mine au urmat câteva luni în care mi-am schimbat de nenumărate ori locul, pînă cînd, în cele din urmă, am poposit pentru mai multă vreme într-una din camerele mari de la parter, în care îmi doream de mult să ajung. Nu numai fiindcă mă săturasem de înghesuiala și de starea de alarmă permanentă la care ne obliga viața în celulele mici, unde erai mult mai expus ochiului vigilent de la vizetă,

dar și din cauza prezenței în camera mare a vărului meu George Boian, cu care nu mă mai întâlnisem de mult.

Prima mea impresie, când, cu „bagajul“ strâns în pătură, gardianul m-a împins pe ușă în noua locuință, a fost de încântare. Mai întâi, m-au orbit razele soarelui care pătrundeau prin cele două ferestre mari, larg deschise spre curțile de plimbare, și care scăldau întreaga cameră în lumină. Trecerea de la semiobscuritatea celulelor cu obloane la lumina puternică a zilei am resimțit-o ca pe un șoc, care mi-a umplut sufletul de bucurie. Camerelor de la parter, de la ferestrele cărora nu se putea vedea dincolo de zidurile înalte de beton ale curților de plimbare, nu li se puseseră obloane. Cel puțin așa ne-am explicat noi lipsa acestora. În toamna aceleiași an însă, aveam să ne dăm seama (pentru a nu știu cîta oară în decursul anilor de detenție) că logica explicațiilor noastre nu era și aceea care determinase măsurile luate de administrație: într-una din zile, când tocmai ne bucuraserăm că stătusem în curtea de plimbare peste timpul regulamentar, la întoarcerea în cameră, am constatat că întârzierea nu se datorase cumsecădeniei gardianului. Plimbarea folosise împiedicării contactului dintre noi și echipa de deținuți de drept comun, care între timp montase obloane și la ferestrele de la parterul închisorii. Deocamdată însă, așa cum am spus, camera mare mi-a făcut minunata surpriză a ferestrelor încă neoblonite, ocazie cu care aveam să descopăr că nici nu mai luam în seamă existența grătilor, considerînd-o normală, de la sine înțeleasă! A doua senzație încercată la intrarea în noua cameră a fost contactul cu aerul, care, pentru plămîinii mei obișnuiți cu atmosfera pestilențială a celulelor, mi s-a părut a fi asemănător cu cel dintr-o stațiune climaterică. Primele guri de aer trase adînc în piept au fost aproape dureros resimțite de plămîinii surprinși de contactul brusc cu cantitatea de oxigen inhalată. În privința mobilierului, noua mea locuință conținea treizeci și șase de paturi, suprapuse cîte două din care trei sau patru erau încă neocupate. Paturile erau dispuse perpendicular de-a lungul pereților, lăsînd între ele, pe toată lungimea camerei, un culoar de circulație, cam de un metru lățime. În dreptul ferestrei din peretele de vizavi de ușă era un spațiu liber, ceva mai mare, care, deschizîndu-ți-se în față de cum intrai, la prima vedere, îți făcea camera nespus de plăcută și primitoare. În dreptul celeilalte ferestre, care se deschidea în același perete, dar la unul din capetele încăperii, era de asemenea amenajat un spațiu liber, în care se aflau două tinete și hîrdăul cu apă de băut. Majoritatea locatarilor camerei erau oameni în vîrstă. Mulți dintre ei, cu sănătatea șubrezită de regimul și anii de detenție, sufereau de diferite afecțiuni organice (inimă, ficat, stomac).

Mutarea mea și a lui Sandu Ghica în aceeași zi a reprezentat numai începutul unei infuzii de deținuți mai tineri, care avea să ducă la scăderea mediei de vîrstă din cameră în următoarele săptămîni, făcînd în schimb să crească densitatea locatarilor. Într-adevăr, în urma unei serii de mutări ulterioare, în scurtă vreme, numărul deținuților avea să sporească de la treizeci și doi sau treizeci și trei, cîți am găsit la sosirea noastră în cameră, la peste cincizeci.

Aglomerăția ne-a obligat să dormim câte doi într-un pat, în paturile de jos, iar în cele suprapuse și alăturate, câte trei în două paturi. Pe cei mai mulți dintre deținuții întâlneam în camera mare de la parter îi cunoșteam fie dintr-o coabitare anterioară în altă celulă, fie numai din contactele avute prin pereți și țevile de calorifer. De unii eram foarte legat. Conviețuirea din detenție, care mijloca o bună cunoaștere reciprocă, avea să mă apropie de alții sau, dimpotrivă, să mă îndepărteze de câțiva. Absorbirea noastră, a noilor veniți, deși mai puțini la număr, de către vecii locatari ai camerei, nu s-a produs chiar fără fricțiuni: în primele zile, viața și relațiile dintre locatari, stabilite înainte de venirea noastră în cameră, au fost tulburate și s-ar putea spune chiar că au fost reasezate după alte criterii decât pînă atunci. În foarte scurtă vreme s-a instaurat o nouă atmosferă, care a liniștit spiritele și a ajutat la stingerea adversităților care mocneau. Voi reveni asupra acestei teme, dar mai întîi voi prezenta o listă cu numele deținuților din cameră, cu unele lacune, inerente unei reconstituiri din memorie: colonel Cristea Atanasiu, locotenent Ion Bogdan, George Boian, colonel Ciobanu, avocat Coslovski, ing. Andrei Chrisoghelos, ing. Cristodulo, ing. Ciupercescu, Radu Cioculescu, Titi Coșoreanu, Alexandru (Ducu) Ciocâlteu, Constantin (Dinu) Cezianu, ing. Constantin (Costică) Demec, hogea Edip Mehmet Ali, Gertler, Sandu Ghica, Dan Hurmuzescu, preotul Haag, Nicu Iunian, col. Mihai Kiriacescu, avocat Costache Lăzărescu, Gică Lingner, col. Mavrichi, ing. Radu Matak, ing. Constantin (Ticu) Mihăilescu, Costică Mugur, prof. Ștefan Nenițescu, general Potopeanu, dr. Cornel Petrasievici, ing. Romeo Pleșoianu, Grigore Paraschivoiu, preot Rotaru, ing. Dinu Rășcanu, Vladimir Rusu, comandor de aviație Ștefănescu, ing. Adrian Soroceanu, ing. Ștefănescu, Herbert (Belu) Zilber, episcop Todea, Urdea, Ion Vorvoreanu, avocat Ion Vasilescu-Valjan, Winter.

Bucuria de a-l fi putut îmbrățișa pe vărul meu George Boian și de a sta cu el de vorbă ore în șir, pentru a ne povesti reciproc toate câte ni se întîmplaseră de cînd nu ne mai văzuserăm, a fost atît de mare, încît n-am mai dat atenție nici forfotei din jurul nostru, nici timpului ce se scurgea și ne apropia de ora programului de seară. Sandu Ghica era și el într-o conversație fără sfîrșit cu unchiul lui, Dan Hurmuzescu. Între timp, mutările de deținuți pe celular continuau. Și ușa camerei noastre s-a mai deschis de cîteva ori, pentru ca, de fiecare dată, să mai apară un deținut cu bagajul în brațe. Printre ultimii din seara aceea au fost George Sarry și Titi Coșoreanu. Fiecare nou-venit era imediat înconjurat și luat în primire de prieteni sau cunoscuți. Unii nu se mai întîlniseră de la Baia Sprie, alții de la Aiud. Unii făcuseră parte din același lot și nu se mai văzuseră de la proces. Uneori trecuseră luni, alteori ani, de cînd fuseseră despărțiți. Toți aveau să-și povestească sumedenii de lucruri și să-și amintească de alți camarazi și de tot felul de întîmplări trecute. Pînă la stingere s-a vorbit întruna.

Deși efervescenta din ajun nu s-a stins complet nici a doua zi, totuși a mai scăzut în intensitate, dându-ne răgazul să ne mai aruncăm și câte o privire împrejur și să observăm o comportare cel puțin stranie din partea unor persoane. Prima revelație că în cameră se petreceau lucruri necurate am avut-o la ora „programului“, când urma ca cei șase deținuți, de serviciu în ziua aceea, să ducă la W.C. hîrdăul cu apă și cele două tinete. Tinetele erau foarte grele, fiind pline pînă la refuz, iar hîrdăul cu apă de băut avea să fie la fel de greu pe drumul de întoarcere de la W.C., unde urma să fie umplut. Am remarcat cu această ocazie că printre deținuții cărora le venise rîndul să ducă ciuberele la W.C. se aflau cel puțin doi, absolut incapabili să facă asemenea treabă. În mod obișnuit, deținuții mai în vîrstă, slăbiți peste măsură sau bolnavi, erau excluși de la prestarea unor astfel de munci, făcute prin rotație numai de oamenii valizi din celulă. E drept că pentru cei doi neputincioși, desemnați a fi de serviciu, s-au oferit imediat alți doi deținuți să-i înlocuiască. Chiar dacă ni s-a părut curios procedeul de a nu-i fi scutit din oficiu de un efort care le depășea puterile, faptul că alți doi camarazi, tineri și voinici, le-au luat locul, l-am considerat firesc și chestiunea nu ne-a mai preocupat. La părăsirea W.C.-ului, în intenția de a ne face și noi utili, Titi Coșereanu și cu mine am apucat de toartele hîrdăului cu apă, pentru a-l transporta înapoi în cameră. Am fost însă pe neașteptate împinși la o parte de voluntarii care îi înlocuiseră pe cei doi neputincioși la căratul tinetelor și apostrofați pe un ton agresiv să ne vedem de treaba noastră. Am cedat și n-am dat curs incidentului în fața gardianului care ne deschisese ușa și supraveghea ieșirea noastră din W.C. O dată ajunși în cameră, am fost avertizați în șoaptă și cu vădită teamă de cîțiva din deținuții mai în vîrstă să ne ferim de cei doi, pentru că sînt periculoși și capabili de orice, de la agresiune fizică pînă la turnătorie. Am aflat astfel că voluntariatul lor era departe de a fi un gest nobil și dezinteresat. Cei pe care îi înlocuiau erau mai degrabă victimele acestui aparent ajutor, deoarece le era impus prin intimidare sau amenințarea voalată a unor denunțuri false, care i-ar putea costa o izolare la beci. Mai mult chiar, cei doi își impuneau și prețul pentru acest serviciu: fie rația de pîine de o sută douăzeci și cinci de grame și mămăliga din ziua respectivă, fie porția de mîncare de la masa de prînz!

Cine erau acești doi nemernici, care introduseseră în celulă asemenea obiceiuri, care, după știința noastră, nici la dreptul comun nu se întîlneau decît rareori? Unul din ei, pe nume Stoianov, fusese de mult înscris pe lista turnătorilor, de către cei care stătuseră cu el prin diferitele celule din Pitești. Deși făcea parte din această odioasă categorie, Stoianov prezenta o particularitate față de alți delatori, care putea trece aproape drept calitate. În amoralitatea lui primitivă, Stoianov nu se ferea să apară în lumina defavorabilă a deținutului care se pune la dispoziția administrației. O făcea pe față, spunînd chiar că era firesc să-și ofere serviciile și să se pună bine cu cei de care îi depindea existența. Culmea era că nu se putea spune despre el că era rău la suflet. De multe ori sărea să ajute câte un bolnav să coboare din pat sau se oferea să-i

coase sau să-i spele cîte o rufă, fără să pretindă vreo compensație. De fapt, aveam să ne dăm seama că Stoianov fusese el însuși o victimă a celui de-al doilea individ, pe nume Urdea, care, avînd nevoie de un aliat, reușise să-l convingă să împartă cu el beneficiile pe care le culegea datorită exploatării bătrînilor și bolnavilor din celulă. La amenințarea și terorizarea lor nu participase însă, mulțumindu-se să fie, tăcut și umil, secundul lui Urdea, pe care îl admira.

De altfel, singura legătură dintre ei era faptul că amîndoi aparțineau lumii interlope. Dacă Stoianov nu era decît un mic găinar lipsit de caracter și neinteresant, Urdea în schimb era tipul reprezentativ al brutei din periferiile rău famate, care, prin forță și lipsă de scrupule, impune dreptul celui mai tare în cartier. Motivul exact pentru care ajunseseră să fie condamnați pentru înaltă trădare nu l-am aflat niciodată. Din cîte îmi amintesc, Stoianov fusese șofer la o ambasadă străină din București. Cred că la cea bulgară. Motivul condamnării ca și ocupația lui Urdea înainte de a intra în închisoare au rămas pentru noi pînă la urmă un mister.

Provocarea și tentativa de a ne intimida de la W.C., dar mai cu seamă procedeul, absolut inadmisibil, de a-și impune serviciile sub amenințare, pentru a percepe tributul în pîine și mîncare de la bătrîni și bolnavi ne-au decis să reacționăm. Tot grupul nostru de tineri ne-am pus la sfat pentru a stabili cea mai înțeleaptă cale de urmat. Voiam să evităm pe cît posibil violența, spre a nu da prilej de intervenție administrației. Nu acceptam din principiu să apelăm la gardian pentru a ne face dreptate, dar nici nu voiam ca administrația să afle despre acea lege a junglei introdusă de Urdea în cameră, care ar fi fost imediat exploatăată propagandistic de ofițerul politic, pentru a denigra întreaga categorie a deținuților politici. Eram hotărîți să restabilim în cameră relațiile umane și de respect reciproc, care domneau între deținuții din toate celulele din Pitești. Ne-am înțeles să încercăm să evităm scandalul, dar... nu cu orice preț. Prima tentativă de a ne atinge țelul am făcut-o chiar în ziua aceea, la scurt timp după întoarcerea de la W.C. Titi Coșereanu a propus o nouă organizare a serviciilor (curățenie și căratul tinetelor), prin care, deținuții inapți din punct de vedere fizic să fie exceptați de la prestarea acestor munci. Era o încercare de a-i lua astfel indirect apa de la moară lui Urdea. Scutind de munci bătrîinii și bolnavii, dispărea automat și clientela pe care o exploata Urdea. Tentativa a eșuat. Și nu fiindcă s-ar fi împotrivit deținuții valizi din cameră! Ei au fost de acord. S-au împotrivit chiar inapții, pretinzînd că nu acceptă să fie considerați incapabili și că, atunci cînd nu vor să-și îndeplinească personal obligațiile de serviciu, este dreptul lor să recurgă la înlocuitori. Urdea jubila, asistînd din colțul lui la atitudinea bieților bătrîni timorați, care, mînați de un instinct de conservare imediată, preferau să-i plătească mai departe tribut, rupîndu-și pîinea de la gură, decît să se expună amenințărilor și insultelor lui ordinare sau temîndu-se chiar și de represalii fizice. Eșecul nostru a fost total, ba chiar s-au găsit unii să ne și critice, pentru că o dată cu venirea noastră se stricase armonia din cameră. Unii au mers atît de departe cu lașitatea, încît

au spus-o cu glas tare, pentru a-i fi pe plac lui Urdea. Alții ne-au recunoscut, între patru ochi, bunele noastre intenții, dar ne-au rugat să renunțăm la asemenea inițiative care nu pot duce decât la dezlănțuirea brutei de Urdea. Deși decepționați de înfrîngerea suferită, din chiar partea victimelor cărora voisem să le venim în ajutor, nu ne-am resemnat.

Ne-am pus din nou la sfat și am ajuns la concluzia că nu puteam tolera cu nici un preț ca, sub ochii noștri, Urdea să continue să-i jefuiască de mîncare pe camarazii noștri mai neputincioși. Nu ne mai rămînea însă deschisă decât calea forței, cu riscurile inerente decurgînd din eventuala intervenție a administrației, în cazul în care scandalul va răsuna pînă dincolo de ușă și va atrage atenția gardianului. De altfel, într-o astfel de situație, Urdea nu ar pregeta să cheme administrația în ajutor.

Ne-am decis totuși să acționăm chiar în ziua aceea la „programul“ de după-masă. Singurele elemente pe care speram să putem conta în planul ce l-am conceput erau surpriza și intimidarea. Urma ca Sandu Ghica și cu mine să ne aflăm în preajma tinetelor, cu cîteva minute înainte de a ne veni rîndul să fim scoși la W.C., apoi, fără nici un fel de avertisment, vom apuca de toarte tineta cea mai grea și o vom duce lîngă ușă, unde vom aștepta să ne fie deschisă de gardian. Totul era ca, pînă la ora „programului“, să-i adormim suspiciunea lui Urdea, făcîndu-l să creadă că renunțasem la orice pretenție de a mai modifica regula prestării serviciilor în cameră. Pentru asta, ne-am angajat chiar și în discuții cu unele din victimele lui, lăsîndu-le să înțeleagă că nu avem de gînd să ne împotrivim voinței lor de a nu schimba regula. Pe de altă parte, i-am contactat pe rînd și în mod discret pe toți deținuții pe care știam că ne vom putea bizui, pentru a sincroniza și pune la punct intervenția finală, care nădăjduiam să nu degeneze în bătaie.

Cînd am auzit pașii deținuților din celula vecină întorcîndu-se de la W.C., Sandu și cu mine am înșfăcat tineta de urechi și ne-am îndreptat cu ea spre ușă. Ciubărul era plin ochi, așa că mergeam încet și fără să-l clătînam, pentru a nu-i vărsa conținutul pe jos. Între timp, prinzînd de veste, Urdea s-a năpustit spre noi. Ajunsesem la jumătatea drumului către ușă, cînd s-a proțăpît amenințător în fața noastră, barîndu-ne calea. N-a apucat însă să profereze nici o insultă și nici să schițeze vreun gest de agresiune, așa cum ne așteptam, văzîndu-i figura convulsionată de furie, căci, în aceeași clipă, fusese îndeaproape împresurat de cel puțin șapte sau opt din camarazii noștri, care stătuseră pregătiți să intervină la momentul potrivit. Mai mult, Titi Coșereanu l-a apucat de piepții cămășii și, pe un ton excesiv de calm, dar vădit contrar intențiilor lui, i-a spus cu vorba rară și printre dinți că, dacă îndrăznește să se împotrivească, pînă la intervenția gardianului se va alege praful de el. Sub efectul surprizei și intimidării, Urdea n-a avut nici un moment de șovăială. A estimat pe loc că situația era prea periculoasă și, cu o promptitudine neașteptată, și-a împlînzit brusc privirea și, cu un zîmbet supus, s-a dat la o parte, lăsîndu-ne să ne continuăm drumul cu tineta spre ușă pe care gardianul tocmai o des-

chidea. Pe tot drumul de la celulă la W.C. și înapoi ne-am așteptat ca Urdea să-l implice în vreun fel pe gardian în conflictul nostru, inventînd cine știe ce minciuni, pentru a se răzbuna. Ne-am înșelat însă. Urdea n-a încercat să ne toarne. La întoarcerea în celulă, profitînd de atmosfera creată de înfrîngerea lui Urdea și mai ales de faptul că acesta o acceptase fără să crîcnească (ceea ce îl discreditase pînă și în ochii complicelui lui, Stoianov), Titi Coșereanu a luat cuvîntul pentru a propune o nouă organizare a serviciilor în cameră. Cam jumătate din deținuții urma să fie scutiți de transportul hîrdaielor. De data asta, cei vizați n-au mai ridicat nici o obiecție, Urdea nemaiinspirîndu-le nici o teamă. O vreme, după această confruntare în care își pierduse forța, Urdea a stat retras și posomorît în colțul lui, ocolit de toți. Apoi, treptat, s-a acomodat cu noua situație și, în cele din urmă, s-a integrat în viața de toate zilele a comunității, care nu l-a mai respins. Primul care, bolnav fiind și neputîndu-și mîncă rația de mămăligă, i-a oferit-o lui Urdea a fost George Boian. Au mai făcut-o apoi și alții, pe care mai înainte Urdea îi obligase prin teroare să-i cedeze mîncarea. I-am citit în ochi recunoștința și l-am simțit emoționat. Cred că pătura exemplului a avut un mare rol în domesticirea lui Urdea.

Neutralizarea lui Urdea a fost la scurt timp urmată de încă un eveniment la fel de benefic pentru asanarea atmosferei din camera noastră: mutarea lui Stoianov! Punctul de plecare a fost o tipică ceartă de celulă, iscată între el și Nicu Iunian, pornită de la o contradicție pe o temă cît se poate de banală. Nicu Iunian, care era un coleric, și-a pierdut controlul la prima mitocănie a bulgarului și, fără să mai stea pe gînduri, a pus mîna pe capacul de lemn al hîrdăului de apă și l-a azvîrlit cu toată forța în direcția lui Stoianov. Capacul s-a izbit cu mare zgomot de un pat și a căzut la picioarele bulgarului. În timp ce cîțiva dintre noi am sărit să-l stăpînim pe Nicu Iunian, care voia să se re-peadă cu pumnii la adversarul lui, acesta din urmă a ridicat capacul de jos și, însoțindu-și gestul cu un potop de înjurături, l-a aruncat spre Iunian. În acel moment, atras de zgomotul din cameră, gardianul se apropiase de ușa noastră și, prin vizetă, observase contraatacul lui Stoianov și urmărise traiectoria capacului, care, după ce se lovise de cîteva paturi, sfîrșise prin a se opri în capul lui Winter. Din fericire, din cauza piedicilor întîlnite în cale, capacul își pierduse din viteza inițială cu care fusese propulsat, lovitura primită de Winter fiind astfel mult atenuată. Nu s-a ales nici măcar cu un cucui. Incidentul a luat totuși o întorsătură dramatică în ochii gardianului, pentru că, speriat de lovitura neașteptată a capacului, Winter, care era bolnav de inimă, a făcut pe loc o criză cardiacă. Crizele de inimă ale lui Winter, cu care noi eram obișnuți, erau de natură nervoasă și nu-i puneau viața în pericol. Totuși, pe gardian, care între timp intrase în cameră, avea să-l impresioneze paloarea subită a lui Winter, care, cu spaima în ochi și cu gura mare căscată, făcea eforturi disperate să inhaleze aer. Sub îndrumarea doctorului Petrasievici, care i-a deschiat bolnavului cămașa la gît și pantalonii la talie, Winter a fost transportat pe un pat de lîngă fereastră, unde, în cîteva minute și-a revenit.

Cuprins

Pitești, 1959. În camera mare de la parter	5
„Străzi“, „piețe“, „cartiere“	24
Demec și mașina de spălat rufe	31
Revista „Pitești ’59“	48
Sfirșit de iarnă; bolnavi și doctori	57
1960, primăvara: preliminarii la o nouă anchetă	70
Timișoara, aprilie 1960: în anchetă	80
„Ăsta de la 5 e băiat deștept...“	90
Povestea lui Baicu	95
Bolnav de inimă	105
Proteza preotului Waldner	124
La dentist	132
Noua celulă; frig și umezeală	143
1961, iarna. Pentru ultima oară la anchetă cu Jerca	153
La proces	157
Închisoarea Popa Șapcă	171
Cunoștințe noi	179
Șeful de cameră și banda lui	197
Solitarul	204
Frontieriștii	218
Conflict deschis, o nouă ordine în celulă	225
1962. De la Timișoara la Aiud	246
La Salcia, în Balta Brăilei	253
Spitalul din Salcia; pacient și asistent...	263
Memento	286
Pe malul Dunării, la descărcat bacuri	290
Tinichigiu, dulgher, instalator...	306
1963–1964: iarnă grea la Salcia. Citim „Scînteia“!	314

Iluzia unei noi evadări, holera	324
„Broscarii“. Transferații de la Grădina	339
Iunie 1964. Decretul de amnistiere. Primele eliberări	355
Eliberarea mea. Între două lumi	368
În București	385
La „Brațele de muncă“	406
La mare și... prin țară	420
August 1968, la 2 Mai	442
Primesc pașaport. Plecarea din țară	454
<i>Postfață</i>	474
<i>Indice de nume</i>	481